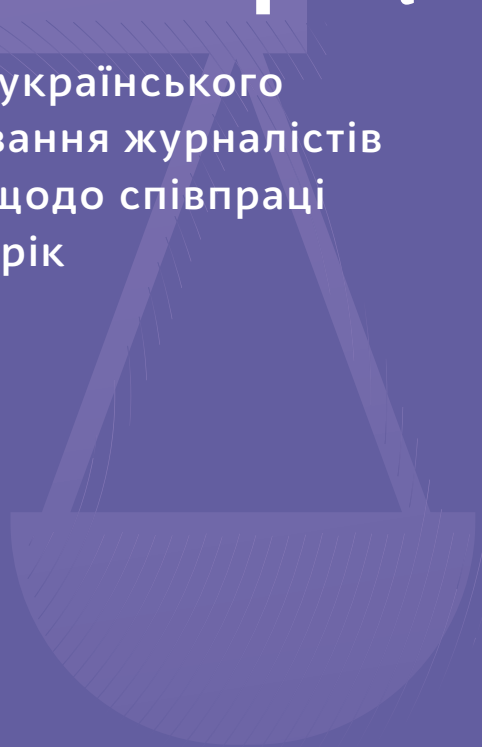

«Суди та ЗМІ: досвід співпраці»

Результати всеукраїнського
онлайн-опитування журналістів
і журналісток щодо співпраці
з судами, 2018 рік

Автор:
Назарій
Боярський

Суди та ЗМІ: досвід співпраці. Результати всеукраїнського онлайн-опитування журналістів і журналісток щодо співпраці з судами / Назарій Боярський — Київ, 2019 рік — 48 с.

Редакція: Валерія Рибак.

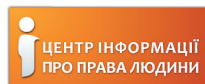
Методологія: Назарій Боярський, Валерія Рибак.

Дизайн та верстка: Михайло Федішак.

Ця публікація підготовлена відповідно до даних всеукраїнського онлайн-опитування журналістів і журналісток щодо співпраці з судами, проведеного у 2018 році. Опитування здійснила ГО «Вектор прав людини». Інформаційними партнерами є ГО «Центр інформації про права людини» та ГО «Медійна ініціатива за права людини». Це опитування є частиною комплексу дій спрямованих на розвиток інституту прес-служб судів в Україні.

«Суди та ЗМІ: досвід співпраці. Результати всеукраїнського онлайн-опитування журналістів і журналісток щодо співпраці з судами» підготовлено в межах проекту «Відкритість судів для ЗМІ та громадськості як запорука верховенства права» ГО «Вектор прав людини» за підтримки програми МАТРА (Посольство Королівства Нідерландів в Україні). Точки зору, висловлені у даній публікації, є точками зору авторів та не можуть відображати точку зору донора.

Зміст

Методологія дослідження 5

Вступ 6

Анкета 8

Загальний портрет учасників (-ць) опитування 15

Результати опитування 18

Представники (-ці) ЗМІ, що мають досвід
висвітлення діяльності судів 19

Представники (-ці) ЗМІ, що не мають досвіду
висвітлення діяльності судів 29

Сайт суду 33

Судові трансляції 37

Висновки та рекомендації 39

Методологія дослідження

Вступ

Всеукраїнське онлайн-опитування журналістів і журналісток щодо співпраці з судами проводилось у період із 3 до 21 грудня 2018 року. Мета опитування – виявити наявні проблеми у комунікації між журналістами (-ками) та прес-службами судів або з представниками (-цями) комунікаційних команд судів, де немає прес-служб.

Для з'ясування досвіду співпраці ЗМІ та судів, експерти (-ки) ГО «Вектор прав людини» розробили анкету, яка лягла в основу цього дослідження (див. наступний підрозділ).

Поширення опитувальника відбувалось шляхом загального анонсування через інформаційні та професійні розсилки, поширення інформації у соціальних мережах, звернення до професійних об'єднань журналістів.

Інформаційними партнерами є ГО «Центр інформації про права людини» та ГО «Медійна ініціатива за права людини».

Центр інформації про права людини – громадська організація, яка вже понад п'ять років займається інформаційно-просвітницькою, освітньою, моніторинговою та адвокаційною діяльністю у сфері прав людини. Детальніше про організацію за посиланнями:

- humanrights.org.ua
- fb.com/humanrights.org.ua
- електронна адреса: info@humanrights.org.ua

Медійна ініціатива за права людини (МІПЛ) – громадська організація, основним фокусом діяльності якої є журналістські розслідування і моніторинг порушень прав людини в контексті російської агресії в Україні, а також національна та міжнародна адвокація окремих кейсів, висновків і рекомендацій щодо подолання безкарності у зв'язку із міжнародним збройним конфліктом. Одним з важливих інструментів роботи МІПЛ є моніторинг судових засідань та співпраця із судами. Детальніше про організацію за посиланнями:

- www.mipl.org.ua
- fb.com/MediaInitiativeForHumanRights
- електронна адреса: mihr.ngo@gmail.com

105 анкет

Усього було отримано 107 анкет, з яких 2 визнані неприйнятними, оскільки їх заповнили представники (-ці) громадських організацій без досвіду журналістської діяльності. Отже, результати опитування ґрунтуються на інформації, наданою 105 журналістами (-ками) у форматі відповідей на запитання опитувальника. Опитані журналісти (-ки) представляють як загальнонаціональні, так і обласні та місцеві ЗМІ, та працюють у друкованих і онлайн-ЗМІ, на телебаченні та радіо. Тому, на нашу думку, результати опитування можна вважати репрезентативними і такими, що дозволяють робити узагальнення і висновки.

Анкета

Розділ 1. Інформація про журналіста (-ку) (заповнюється всіма)

1. Електронна адреса
2. Прізвище та ім'я
3. Контактний телефон
4. Назва ЗМІ, яке представляєте
5. Рівень ЗМІ, яке представляєте:
 - місьцеве
 - обласне
 - загальнонаціональне
 - інше
6. Вид ЗМІ, яке представляєте:
 - друковане видання
 - телебачення
 - радіо
 - онлайн-видання
 - інше
7. Чи висвітлює цілеспрямовано ЗМІ, яке ви представляєте, тематику прав людини?
 - так
 - ні

- час від часу
 - інше
8. Яку основну тематику особисто ви висвітлюєте?
9. Чи висвітлюєте особисто ви судові процеси, роботу судової системи?
- так (надалі кореспондент заповнює питання з Розділу 2)
 - ні (надалі кореспондент заповнює питання з Розділу 3)

Розділ 2. Досвід співпраці з судами (заповнюється залежно від відповіді в Розділі 1)

1. Як ви оцінюєте ефективність роботи прес-служби судів? (оцініть від «1» до «10», де «1» – найгірше, а «10» – найкраще)
2. На вашу думку, чим мають займатися прес-служби судів, аби вам як журналісту / журналістці це було корисно?
3. Із якими представниками судів ви контактували у своїй професійній діяльності? (можна обрати декілька варіантів)
- ні з ким
 - прес-секретар суду
 - суддя-спікер
 - голова суду
 - керівник апарату суду
 - суддя
 - інше
4. З якою метою ви контактували?

5. Для мене була корисною співпраця з (можна обрати декілька варіантів)
- прес-секретарем суду
 - суддею-спікером
 - головою суду
 - керівником апарату суду
 - немає досвіду співпраці
 - інше
6. У вас є контакти представників (-ць) прес-служби?
- так
 - ні
 - інше
7. Ви отримуєте від них інформацію?
- так
 - ні
 - інше
8. Які теми для висвітлення у сфері судочинства для вас найбільш цікаві?
9. Про який тип судових процесів ви пишете? Відповідаючи, зазначте, будь ласка: а) тип провадження; б) тематика (наприклад, Майдан, АТО, корупція тощо); в) конкретна особистість; г) інше. Наведіть приклади, будь ласка.
10. Яка інформація, на вашу думку, найцікавіша пересічним громадянам у судових процесах та ситуацією із судовою системою? Чому за деякими судовими процесами пильнують?

11. Що, на вашу думку, найчастіше не зрозуміло людям? Що вони неправильно розуміють, що не розуміють взагалі, про що найчастіше запитують?
12. Як би ви визначили поняття «суспільний інтерес» у контексті судових справ?
13. У яких заходах, що організовували суди чи органи судової влади, ви брали участь?
14. У який спосіб ви дізнаєтеся про майбутні судові засідання, що вас цікавлять? (можна обрати декілька варіантів)
 - сайт суду
 - контакти з прес-службами судів
 - інші особисті контакти з працівниками судів
 - контакти зі сторонами судових процесів
 - від громадських організацій
 - інше
15. Чи забороняли вам проводити фото- та відеофіксацію портативними засобами після набрання чинності відповідних змін у ЗУ «Про судоустрій і статус суддів»?
 - так
 - ні
 - інше
16. Чи користуєтеся ви Єдиним державним реєстром судових рішень?
 - ні, ніколи
 - так, час від часу
 - так, часто

17. Чи є у вас побажання до функціонування Єдиного державного реєстру судових рішень?

Розділ 3. Ймовірність співпраці з судами (заповнюється залежно від відповіді в Розділі 1)

1. Чи хотіли б ви писати про судову систему загалом чи деякі судові процеси зокрема? Якщо «так», то що для цього особисто вам бракує? (можна обрати декілька варіантів)
 - ні, не хотів / хотіла б
 - так, але немає цікавих судових справ
 - так, але бракує юридичних знань
 - так, але редакція не зацікавлена у публікації подібних матеріалів
 - так, але цільова аудиторія не зацікавлена в схожих матеріалах
 - інше
2. Проходження навчання щодо яких тем збільшило б ваше бажання висвітлювати у ЗМІ судову тематику?
3. Як ви вважаєте, що могло б зацікавити пересічних громадян у судових процесах та ситуації з судовою системою загалом?
4. Як би ви визначили поняття «суспільний інтерес» у контексті судових справ?
5. Як ви оцінюєте ефективність роботи прес-служби судів? (оцініть від «1» до «10», де «1» – найгірше, а «10» – найкраще)
6. На вашу думку, чим мають займатися прес-служби судів, аби вам як журналісту / журналістці це було корисно?

Розділ 4. Сайт суду (заповнюється всіма)

1. Чи відвідуєте ви веб-сайти судів?
 - не відвідую
 - відвідую для уточнення адреси суду
 - відвідую для уточнення графіку судових розглядів
 - відвідую для уточнення контактів суду
 - відвідую для уточнення правил фото та відео фіксації
 - відвідую для уточнення контактів прес-служби
 - інше

2. Чи було б зручно для вас мати можливість онлайн-звернення до суду через його веб-сайт?
 - так
 - ні
 - інше

3. Оцініть, будь ласка, веб-портал «Судова влада України» (<https://court.gov.ua/>):
 - 3.1. зручність знаходження необхідної інформації (дуже погано, погано, середньо, добре, дуже добре)
 - 3.2. цікавість розміщених на головній сторінці новин (дуже погано, погано, середньо, добре, дуже добре)
 - 3.3. здизайн порталу (дуже погано, погано, середньо, добре, дуже добре)

Розділ 5. Судові трансляції (заповнюється всіма)

1. Чи знаєте ви про механізм транслявання судових засідань технічними засобами судів?
 - так
 - ні
2. Чи користуєтеся ви у професійній діяльності цим механізмом? Клопотали про трансляції? Якщо «так», то дали дозвіл чи відмовили? Переглядаєте відео в записі? Якщо «так», то які? Чи переглядали трансляції онлайн?
3. Чи було б зручно для вас мати рубрикатор відеозаписів судових трансляцій на порталі «Судова влада України» відеохостингу YouTube (<http://bit.ly/2qJsIaB>) за видами справ (кримінальні, адміністративні, цивільні тощо)?
 - так
 - ні
 - інше

Розділ 6. Додатково (заповнюється всіма)

1. Чи чули ви раніше про проект «Суд людською мовою»?
2. Чи хотіли б ви отримувати інформаційну розсилку за вказаною вище електронною скринькою про судові трансляції та судову владу?
3. Додаткова інформація

Загальний портрет учасників (-ць) опитування

Рівень ЗМІ, які взяли участь в опитуванні

37

респондентів (-ок)

загальнонаціональні

37

респондентів (-ок)

обласні

28

респондентів (-ок)

місцеві

2

респондентів (-ок)

представляють спеціалізовані портали для журналістів (-ок)

1

фрілансерка

що пише для ЗМІ різних рівнів — місцевих, обласних та загальнонаціональних

Вид ЗМІ, які взяли участь в опитуванні

28

респондентів (-ок)

друковані ЗМІ

16

респондентів (-ок)

телебачення

57

респондентів (-ок)

онлайн-ЗМІ

3

респондентів (-ок)

радіо

1

респондентка

інформаційна агенція

Спеціалізація ЗМІ

На запитання «Чи висвітлює цілеспрямовано ЗМІ, яке ви представляєте, тематику прав людини?» 43 респондента (-ок) відповіли «так», 4 – «ні», 57 – «час від часу». Фрілансерка не змогла однозначно відповісти на це запитання, оскільки відповідь залежить від кожного конкретного видання, з яким вона співпрацює.

Спеціалізація респондентів (-ок)

На запитання «Чи висвітлюєте особисто ви судові процеси, роботу судової системи?» заперечили 33 людини, а ствердно відповіли – 72.

Результати опитування

Представники (-ці) ЗМІ, що мають досвід висвітлення діяльності судів

Наведена у цьому підрозділі інформація ґрунтується на аналізі відповідей 72 журналістів (-ок). Вони представляють загальнонаціональні (25 людей), обласні (26 людей), місцеві (19 людей) ЗМІ, одна людина, що представляє спеціалізований портал для журналістів, та одна фрілансерка, що пише для ЗМІ різних рівнів – місцевих, обласних та загальнонаціональних. На запитання «Чи висвітлює цілеспрямовано ЗМІ, яке ви представляєте, тематику прав людини?» відповіді розділились у такий спосіб:

34 так

36 час від часу

1 | ні

Фрілансерка не змогла однозначно відповісти на це запитання, оскільки відповідь залежить від конкретного видання, з яким вона співпрацює.

Найцікавішими для висвітлення у сфері судочинства для журналістів (-ок) є такі теми:

- корупція та справи, в яких обвинувачуються у злочинах високопосадовці (24 відповіді);
- кримінальні новини (15 відповідей);
- перебіг судової реформи та робота судової системи (13 відповідей);
- резонансні справи, включно зі справами Майдану та справами порушених проти громадських активістів (12 відповідей);
- справи, що стосуються інтересів суспільства та захисту прав людини (7 відповідей).

На думку журналістів (-ок), що мають досвід висвітлення діяльності судів, пересічним громадянам у судових процесах та ситуацією із судовою системою найбільш цікавими є:

- резонансні справи та відомі сторони процесу;
- екстраординарні кримінальні справи;
- корупція та хабарництво;
- політичні справи;
- історії про доброчесність суддів та справедливі рішення;
- сімейні справи (як-от: розлучення, аліменти тощо);
- медіаматеріали з судових справ (фото, відео, документи);
- матеріали, які описують типові ситуації і можуть використовуватися пересічними громадянами (наприклад, оскарження комунальних боргів).

На думку опитаних журналістів (-ок) найчастіше людям є незрозумілими такі питання:

- затягування судових процесів;
- стадії судового процесу;

- стадія досудового розслідування;
- мотивація та суть судових рішень;
- строки у судовому процесі;
- різниця між обранням запобіжного заходу та розглядом справи по суті;
- судова реформа та її наслідки;
- принцип невинуватості;
- різниця між законним і справедливим рішенням суду.

Під час опитування журналістам (-кам) також було поставлене запитання «Чи забороняли вам проводити фото-відео фіксацію портативними засобами після набрання чинності відповідних змін у ЗУ «Про судоустрій і статус суддів»?

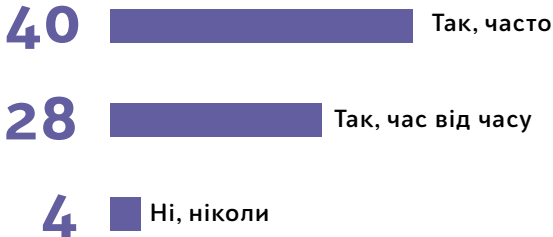
38 респондентів (-ок) відповіли, що «ні», 29 респондентів (-ок) відповіли, що «так», 5 респондентів (-ок) надали інші відповіді (наприклад, дозвіл знімати тільки з певного місця, заборона знімати сторону процесу, погрози заборону тощо).

38 ні

29 так

5 інші відповіді

Представники (-ці) ЗМІ, що мають досвід висвітлення діяльності судів, у процесі підготовки матеріалів активно використовують Єдиний державний реєстр судових рішень. Так, на запитання «Чи користуєтеся ви Єдиним державним реєстром судових рішень?» відповіді розділились у такий спосіб:

Коментуючи досвід використання Єдиного державного реєстру судових рішень найчастіше журналісти (-ки) скаржаться на те, що веб-портал <http://reyestr.court.gov.ua> часто не працює через технічні причини, на незручний пошук справ, на оприлюднення не всіх ухвал суду по справі та на невнесення всіх судових рішень.

Опитані журналісти (-ки) висловили такі побажання до функціонування Єдиного державного реєстру судових рішень:

- покращити використовність (веб-юзабіліті) порталу;
- не приховувати інформацію, яка не стосується персональних даних, наприклад, адресу здійснення злочину тощо;
- покращити і диверсифікувати пошук (зокрема, за номером кримінального провадження (Єдиний реєстр досудових розслідувань);
- передбачити можливість робити статистику;
- створити відеоінструкцію;
- збільшити потужності ресурсу; швидше завантажувати справи у реєстр.

Обираючи джерела інформації про майбутні судові засідання, які цікавлять журналістів (-ок), респонденти (-ки) вказали:

інше: інформація від колег / колежанок у ЗМІ, сайт прокуратури, платформа OpendataBot, безпосереднє відвідування суду, підписка на е-мейл-розсилку про судові засідання, які безпосередньо цікавлять, а також через анонси інформаційних агенцій, інформації у соціальних мережах, підписки на судові справи інтернет-бота.

Однією з цілей дослідження було з'ясувати наявність досвіду взаємодії з комунікаційною командою судів.

Так, у 20 із 72 журналістів (–ок) немає контактів представників (–ць) прес-служби, а у 52 журналістів (–ок) вони наявні.

20 не мають контактів

52 мають контакти

Водночас 30 журналістів (–ок) зазначили, що не отримують інформацію від прес-служби суду, а 42 журналістів (–ок) – отримують.

30 не отримують інформацію від прес-служби суду

42 отримують інформацію від прес-служби суду

Найчастіше журналісти (–ки) контактують із представниками прес-служби для:

- отримання та уточнення інформації;
- висвітлення судових процесів;
- отримання коментаря щодо судового рішення;
- уточнення місця, дати та часу проведення судового засідання;
- підготовки інтерв'ю з суддями, запрошення їх на теле-, радіопрограму;
- отримання дозволу на фото-, відеофіксацію судового засідання;
- участі у публічному заході (круглий стіл, тренінг);
- з'ясування особливостей судової реформи; роз'яснення законодавства.

Аналізуючи відповіді на запитання «З якими представниками судів ви контактували у своїй професійній діяльності?», було отримано такі дані:

Серед інших представників судів журналісти (-ки) особно зазначили: співробітники суду, секретар судового засідання, черговий співробітник відділу діловодства, канцелярія суду, голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

«СУДИ ТА ЗМІ: ДОСВІД СПІВПРАЦІ»

РЕЗУЛЬТАТИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ ЖУРНАЛІСТІВ І ЖУРНАЛІСТОК ЩОДО СПІВПРАЦІ З СУДАМИ, 2018 РІК

Водночас, на думку опитаних журналістів (–ок), для них була корисною співпраця з:

43 ██████████ прес-секретарем суду
людини

27 ██████████ суддею-спікером
людей

28 ██████████ головою суду
людей

14 ██████████ керівником апарату суду
людей

7 ██████████ немає досвіду співпраці
людей

Інше: конвой та охорона, секретарі та помічники суддів, співробітники суду, черговий співробітник відділу діловодства.

Отже, порівняння двох вищенаведених запитань свідчить, що журналісти (–ки) рівною мірою задоволені досвідом співпраці з різними представниками (–цями) комунікаційної команди суду. Водночас, слід звернути увагу на негативну тенденцію, яка полягає у тому, що різниця між кількістю контактів із певним (–ою) представником (–цею) комунікаційної команди суду та кількістю задоволених співпрацею мінусова.

Це узгоджується з тим фактом, що журналісти (–ки) в середньому оцінили ефективність роботи прес-служби судів на 5,8 балів з 10 можливих.

Участь у заходах

35

брали

37

не брали

Із 72 опитаних журналістів (–ок) 37 зазначили, що не брали участь у заходах, що організовували суди чи органи судової влади (відвідування судових засідань не бралися до уваги). Решта 35 журналістів (–ок), які мають досвід участі у спеціально організовуваних судами заходах, зокрема, згадали такі: акція для дітей «Намалюй судовий процес», відкриття нового приміщення суду, брифінги, прес-конференції, круглі столи, зустрічі з новопризначеними суддями, вебінари, День співробітника суду, зустріч журналістів і працівників прес-служб судів, засідання в Центрі судової комунікації тощо.

На думку журналістів (–ок), які мають досвід висвітлення діяльності судів, аби діяльність прес-служб судів була корисною для журналістів (–ок) вони мають:

- організувати очні зустрічі зі ЗМІ та громадськістю;
- надавати коментарі про важливі судові справи;
- повідомляти про важливі судові справи з допомогою електронної пошти та телефоном (якщо є така можливість);
- регулярно оновлювати сайт суду інформацією;
- організувати брифінги чи прес-конференції з суддями;
- висвітлювати процес реформування судової системи;
- сприяти в організації коментарів із суддями;
- організувати тренінги для суддів щодо співпраці з журналістами;
- інформувати про місце та час судових засідань та їхні зміни;

- оприлюднювати статистичні дані щодо діяльності суду;
- сприяти дозволу на фото- та відеофіксацію судового процесу;
- готувати прес-релізи щодо цікавих та резонансних справ, зокрема з роз'ясненням «людською мовою» рішення суду;
- організовувати просвітницьку роботу судів;
- організовувати круглі столи за участю громадськості;
- надавати відповіді на інформаційні запити;
- вести роботу у соціальних мережах, зокрема відповідати на повідомлення у них;
- готувати інформаційні дайджести з інформацією про важливі судові справи;
- створити у співпраці з журналістами (-ками) єдині відкриті правила комунікації зі ЗМІ для суддів;
- надавати своєчасне спростування інформації, якщо така поширилася;
- проводити практичні семінари для журналістів із питань права та функціонування судової системи.

Також журналістам (-кам) було поставлене запитання «Проходження навчання щодо яких тем збільшило б ваше бажання висвітлювати у ЗМІ судову тематику?». Аналізуючи відповіді, можна виокремити такі тематичні блоки:

- судоустрій України та реформа судової системи;
- процесуальне право: особливості кримінального, адміністративного, цивільного та господарського процесів;
- практика ЄСПЛ і її використання українськими судами;
- правовий статус журналіста (-ки) у судовому процесі;
- особливості судової журналістики;
- судовий моніторинг.

Представники (-ці) ЗМІ, що не мають досвіду висвітлення діяльності судів

12

загально-
національні

11

обласні

9

місцеві

1

представляє
спеціалізований портал
для журналістів (-ок)

Наведена у цьому підрозділі інформація ґрунтується на аналізі відповідей 33 журналістів (-ок). Вони репрезентують загальнонаціональні (12 людей), обласні (11 людей), місцеві (9 людей) ЗМІ та одна людина представляє спеціалізований портал для журналістів. На запитання «Чи висвітлює цілеспрямовано ЗМІ, яке ви представляєте, тематику прав людини?» відповіді розділились у такий спосіб:

9

так

21

час від часу

3

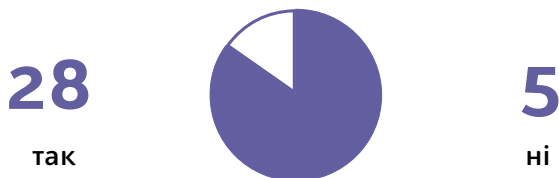
ні

«СУДИ ТА ЗМІ: ДОСВІД СПІВПРАЦІ»

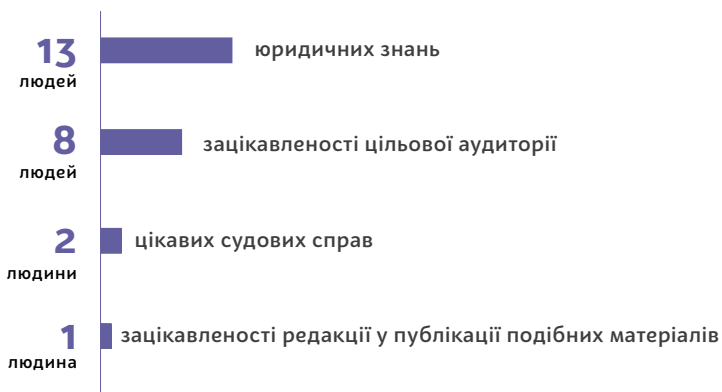
РЕЗУЛЬТАТИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ ЖУРНАЛІСТІВ І ЖУРНАЛІСТОК ЩОДО СПІВПРАЦІ З СУДАМИ, 2018 РІК

Водночас на запитання «Чи хотіли б ви писати про судову систему загалом чи про деякі судові процеси зокрема?»

лише 5 із 33 людей відповіли «ні», 28 журналістів (–ок) — мають таке бажання.

Журналістам (–кам), що хотіли б писати про судову систему загалом чи про деякі судові процеси зокрема для цього бракує:

Також причиною не написання матеріалів на судову тематику деякі респонденти (–ки) зазначили: інша тематична спрямованість ЗМІ, незацікавленість або закритість судових органів від ЗМІ, інші функціональні обов'язки респондента (–ки) у редакції.

Також журналістам (-кам) було поставлене запитання «Проходження навчання щодо яких тем збільшило б ваше бажання висвітлювати у ЗМІ судову тематику?».

Аналізуючи відповіді, можна виокремити такі тематичні блоки:

- загальні знання у сфері права;
- судова реформа, включно з питаннями відкритості судів, люстрації суддівського корпусу, Вищого антикорупційного суду України тощо;
- права людини, включно з питаннями дискримінації, гендерно-обумовленого насилля, а також конкретних випадків захисту прав людини у судах;
- робота з Єдиним державним реєстром судових рішень;
- особливості судової журналістики;
- навчання, об'єднані за змістом справ, що розглядаються, як-от: корупція, місцеве самоврядування, економічні, господарські та адміністративні злочини.

На думку журналістів (-ок), що не мають досвіду висвітлення діяльності судів, пересічних громадян у судових процесах та ситуації з судовою системою могло б зацікавити:

- висвітлення резонансних справ, зокрема за участю політиків;
- висвітлення процесів, у яких для населення є очевидним, що рішення справедливе;
- короткі повідомлення щодо судових засідань у соцмережах;
- корисні поради та інформація, що спрямована на підвищення рівня правових знань, новел законодавства;
- новини судової реформи;
- інформація щодо викриття корупції у судовій системі;
- інформація щодо справ, пов'язаних із певним населеним пунктом;
- цікаві інформаційні приводи;
- екстраординарні кримінальні справи.

Журналісти (-ки) в середньому оцінили ефективність роботи прес-служби судів або представників (-ць) комунікаційних команд судів, де немає прес-служби, на 4,3 бали з 10 можливих.

4,3

ефективність роботи

На думку журналістів (-ок) без досвіду висвітлення діяльності судів, аби функціонування прес-служб судів було корисним для журналістів (-ок), вони мають:

- налагоджувати більш тісну співпрацю з журналістами (-ками);
- інформувати про нетипові цікаві справи, що розглядаються;
- оперативно надавати відповіді на усні та письмові запити журналістів (-ок);
- здійснювати координацію уповноважених спікерів (-ок) судів;
- проводити публічні заходи (брифінги, круглі столи тощо) із залученням суддівського корпусу;
- надавати звіти про роботу суду та перебіг резонансних справ;
- особно інформувати про зміни у графіку судових засідань;
- готувати прес-релізи щодо цікавих та резонансних справ, зокрема з роз'ясненням «людською мовою» рішення суду;
- висвітлювати діяльність суду в соціальних мережах;
- допомагати організувати роботу журналістів (-ок) у судах.

Сайт суду

Цей підрозділ ґрунтується на відповідях журналістів (-ок), які висвітлюють судову тематику і які не висвітлюють. Так, 13 з 105 журналістів (-ок) не відвідують веб-сайти судів, водночас лише 5 із них відповіли, що особисто висвітлюють судові процеси та роботу судової системи.

Також респонденти (-ки) окремо вказали такі цілі відвідування веб-порталів судів: для пошуку новин (3 людини), для пошуку інформації про судові рішення (2 людини), для пошуку тем для написання статей (1 людина), для пошуку оголошень (1 людина).

Чи було б зручно для вас мати можливість онлайн-звернення до суду через його веб-сайт?

92 з 105 журналістів (–ок) підтримують ідею передбачення можливості онлайн-звернення до суду через його веб-сайт. На відповідне запитання «Чи було б зручно для вас мати можливість онлайн-звернення до суду через його веб-сайт?» 7 з 107 відповіли «ні». А 6 респондентів (–ок) не дали однозначної відповіді.

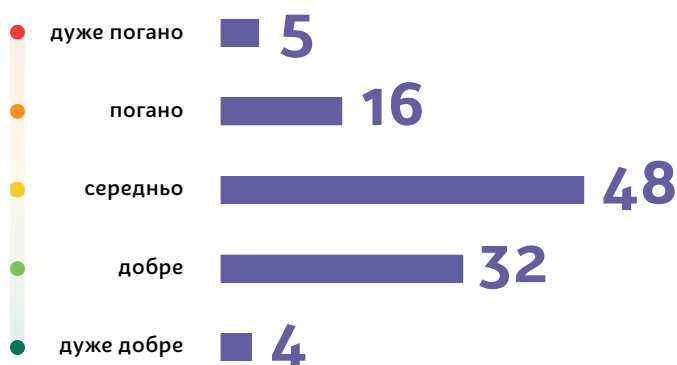
У межах дослідження представникам (–цям) ЗМІ запропонували оцінити веб-портал «Судова влада України» (<https://court.gov.ua>) за трьома критеріями: зручність знаходження необхідної інформації, цікавість розміщених на головній сторінці новин та дизайн portalу. Респонденти (–ки) могли обрати один тип оцінки до кожного критерію, а саме – дуже погано, погано, середньо, добре чи дуже добре.

Веб-портал «Судова влада України» був оцінений у такий спосіб:

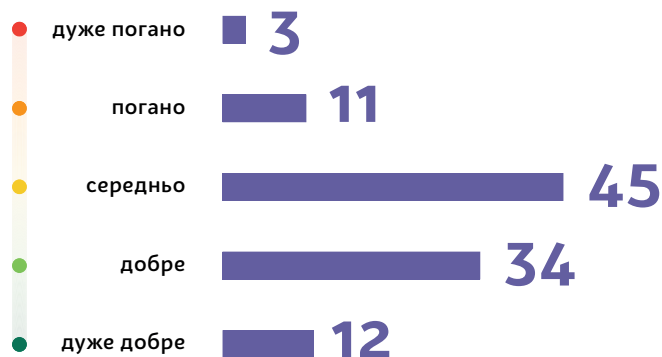
зручність знаходження необхідної інформації:

цікавість розміщених на головній сторінці новин:

дизайн порталу:

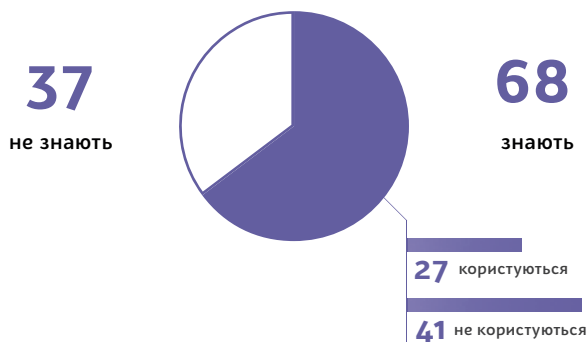

Результати свідчать, що найгірше представники (-ці) ЗМІ оцінили цікавість розміщених на головній сторінці новин, найкраще — зручність знаходження необхідної інформації.

Судові трансляції

Цей підрозділ ґрунтується на відповідях журналістів (–ок), які висвітлюють судову тематику і які не висвітлюють. Так, 37 з 105 журналістів (–ок) не знають про механізм транслявання судових засідань технічними засобами судів. Водночас, серед цих 37 журналістів (–ок) 18 людей зазначали, що особисто висвітлюють судові процеси та роботу судової системи.

Механізм транслявання судових засідань
технічними засобами судів

Про механізм транслявання судових засідань технічними засобами судів знають 68 з 105 журналістів (–ок). Водночас 41 із них не користуються цим механізмом у професійній діяльності. Користуються даним механізмом 27 респондентів (–ок), переважно – переглядають записи для уточнення певної інформації або у разі, якщо не змогли відвідати засідання самостійно.

Варто зазначити, що з деяких відповідей випливає, що не всі журналісти (–ки) розуміють різницю між механізмом транслявання судових засідань технічними засобами судів та проведенням у залі судового засідання фільмування, теле-, відеозапису

«СУДИ ТА ЗМІ: ДОСВІД СПІВПРАЦІ»

РЕЗУЛЬТАТИ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ ЖУРНАЛІСТІВ І ЖУРНАЛІСТОК ЩОДО СПІВПРАЦІ З СУДАМИ, 2018 РІК

або трансляцією, що ведеться зі зали суду журналістами чи іншими відвідувачами судового засідання.

Про те, що було б зручно мати рубрикатор відеозаписів судових трансляцій на порталі «Судова влада України» відеохостингу YouTube (<http://bit.ly/2qJslab>) за видами справ (кримінальні, адміністративні, цивільні тощо) зазначили 94 з 105 журналістів (-ок). Ще 6 людей зазначили, що для них це не корисна інформація, решта — не визначились або ж не висвітлюють дану тематику.

Висновки та рекомендації

1. Майже 69% опитаних журналістів (-ок) особисто висвітлюють судову тематику. Водночас у решти 31% майже 85% вказали, що хотіли б писати про судову систему загалом чи деякі судові процеси зокрема. Це свідчить про неабияку зацікавленість ЗМІ до цієї тематики. Журналістам (-кам), що бажають присвятити свій час судовій тематиці, для цього особисто бракує: юридичних знань, зацікавленості цільової аудиторії в подібних матеріалах, цікавих судових справ, зацікавленості редакції у публікації подібних матеріалів тощо.
2. Найбільш цікавими для висвітлення у сфері судочинства для журналістів (-ок), які висвітлюють судову тематику, є такі теми: корупція та справи, у яких обвинувачуються у злочинах високопосадовці, кримінальні новини, перебіг судової реформи та робота судової системи, резонансні справи, включно зі справами Майдану, справами, порушених проти громадських активістів (-ок) та справами, що стосуються інтересів суспільства та захисту прав людини. Ця тематика майже повністю збігається із тією, що на думку журналістів (-ок), є найбільш цікавою пересічним громадянам у судових процесах та ситуацією з судовою системою.
3. З аналізу відповідей усіх журналістів (-ок) відстежується чіткий запит суспільства на справедливе судочинство та відповідне покарання тих, кого воно вважає винним (як-от певні політики, підозрювані в корупції тощо). Саме до пошуку таких історій та прикладів судових справ журналісти (-ки) мають найбільшу зацікавленість.
4. На думку журналістів (-ок), що мають досвід висвітлення судової тематики, найчастіше людям є незрозумілими такі питання: затягування судових процесів, стадії судового процесу, стадія досудового розслідування, мотивація та суть судових рішень, строки у судовому процесі, різниця між обранням запобіжного заходу та розглядом справи по суті, судова реформа та її наслідки, принцип невинуватості, різниця

між законним і справедливим рішенням суду. Цей перелік може лягти в основу просвітницької діяльності судів та їхніх прес-служб.

5. Не зважаючи на внесені зміни до ЗУ «Про судоустрій і статус суддів», журналістам (-кам) продовжують забороняти проводити фото- та відеофіксацію портативними засобами.
6. Майже 95 % журналістів (-ок), які мають досвід висвітлення судової тематики, використовують Єдиний державний реєстр судових рішень. Найчастіше журналісти (-ки) скаржаться на те, що веб-портал <http://reyestr.court.gov.ua> часто не працює через технічні причини, на незручний пошук справ, на оприлюднення не всіх ухвал суду по справі та на невнесення всіх судових рішень. Опитані журналісти (-ки) висловили такі побажання до функціонування Єдиного державного реєстру судових рішень: покращити використовність (веб-юзабіліті) порталу, не приховувати інформацію, яка не стосується персональних даних, наприклад, адресу здійснення злочину тощо, покращити і диверсифікувати пошук (зокрема, за номером кримінального провадження (Єдиний реєстр досудових розслідувань), передбачити можливість формування автоматичного статистичних даних, створити відеоінструкцію, збільшити потужності ресурсу, швидше завантажувати справи у реєстр.
7. Найпопулярнішим джерелом інформації про майбутні судові засідання, що цікавлять журналістів (-ок), є сайт суду. Саме цим пояснюються їхні побажання щодо оперативного розміщення інформації про місце та час судових розглядів та їхня оперативна актуалізація у разі змін.
8. У 20 з 72 журналістів (-ок), які мають досвід висвітлення судової тематики, немає контактів представників прес-служби, у 52 журналістів (-ок) вони наявні. Водночас 30 журналістів (-ок) зазначили, що не отримують інформацію від

прес-служби суду, а 42 журналістів (–ок) – отримують. Найчастіше журналісти (–ки) контактують із представниками прес-служби для отримання та уточнення інформації, висвітлення судових процесів, отримання коментаря щодо судового рішення, уточнення місця та часу судового засідання, підготовки інтерв'ю з суддями, запрошення їх на теле-, радіопрограму, отримання дозволу на фото- та відеофіксацію судового засідання, участі у публічному заході (круглий стіл, тренінг), з'ясування особливостей судової реформи, роз'яснення законодавства.

9. Журналісти (–ки), які висвітлюють судову тематику, рівною мірою задоволені досвідом співпраці з різними представниками (–цями) комунікаційної команди суду. Водночас, слід звернути увагу на негативну тенденцію, яка полягає у тому, що різниця між кількістю контактів із певним (–ою) представником (–цею) комунікаційної команди суду та кількістю задоволених співпрацею мінусова.
10. Журналісти (–ки), які висвітлюють судову тематику, в середньому оцінили ефективність роботи прес-служби судів на 5, 8 балів з 10 можливих, тоді як журналісти (–ки), що не мають досвіду висвітлення судової тематики, в середньому оцінили ефективність роботи прес-служби судів на 4, 3 бали з 10 можливих. Можна припустити, що безпосереднє висвітлення судової тематики журналістами (–ками) сприяє кращій оцінці роботи прес-служби суду. Варто зазначити, що самі співробітники (–ці) комунікаційних команд судів оцінюють свою роботу у такий спосіб¹: прес-служби судів місцевого рівня – 6,92 бали, прес-служби судів апеляційного рівня – 7,89

1 Відповідно до даних звіту «Прес-служби судів: погляд зсередини. Результати всеукраїнського опитування співробітників та співробітниць комунікаційних команд судів України / Автор: Назарій Боярський, редакція: Валерія Рибак – Київ, 2019 рік – ... с.

балів, прес-служба Верховного Суду – 9 балів. Такий дисбаланс свідчить про неспівпадіння очікувань представників (–ниць) ЗМІ та співробітників (–ць) комунікаційних команд судів щодо роботи прес-служб судів.

11. На думку журналістів (–ок), які мають досвід висвітлення діяльності судів, аби функціонування прес-служб судів було корисним для журналістів (–ок), вони мають: налагоджувати більш тісну співпрацю із журналістами (–ками) та громадськістю (зокрема, через очні зустрічі); надавати коментарі про важливі судові справи; повідомляти про важливі судові справи з допомогою електронної пошти та телефоном (якщо є така можливість); регулярно оновлювати сайт суду новою та важливою інформацією; організувати брифінги чи прес-конференції з суддями; висвітлювати процес реформування судової системи; сприяти в організації коментарів із суддями; організувати тренінги для суддів щодо співпраці з журналістами, інформувати про місце та час судових засідань та їхні зміни; оприлюднювати статистичні дані щодо діяльності суду; сприяти дозволу на фото- та відеофіксацію судового процесу; готувати прес-релізи щодо цікавих та резонансних справ, зокрема з роз'ясненням «людською мовою» рішення суду; організувати просвітницьку роботу судів; оперативно надавати відповіді на усні та письмові запити журналістів; вести роботу у соціальних мережах, зокрема відповідати на повідомлення у них; готувати інформаційні дайджести з інформацією про важливі судові справи; створити у співпраці з журналістами (–ками) єдині відкриті правила комунікації зі ЗМІ для суддів; надавати своєчасне спростування інформації, якщо така поширилася; проводити практичні семінари для журналістів із питань права та функціонування судової системи; інформувати про нетипові цікаві справи, що розглядаються; здійснювати координацію уповноважених спікерів судів; проводити публічні заходи (брифінги, круглі столи тощо) із залученням суддівського корпусу; надавати звіти про роботу суду

та перебіг резонансних справ; допомагати організувати роботу журналістів у судах.

12. Для покращення спроможності ЗМІ висвітлювати діяльність судів варто проводити навчання щодо таких тем: основи права, судоустрій України та реформа судової системи, процесуальне право, практика ЄСПЛ і її використання українськими судами, правовий статус журналіста (-ки) у судовому процесі, особливості судової журналістики, специфіка роботи з Єдиним державним реєстром судових рішень, судовий моніторинг, навчання, об'єднані за змістом справ, що розглядаються.
13. 87,6% усіх опитаних журналістів (-от) відвідують веб-сайти судів. Майже всі опитані журналісти (-ки) підтримують ідею передбачення можливості онлайн-звернення до суду через його веб-сайт.
14. Опитані журналісти (-ки) переважно «середньо» оцінюють зручність знаходження необхідної інформації, цікавість розміщених на головній сторінці новин та дизайн порталу веб-портал «Судова влада України» (<https://court.gov.ua/>). Результати свідчать, що найгірше представники ЗМІ оцінили цікавість розміщених на головній сторінці новин, найкраще – зручність знаходження необхідної інформації. Майже 95% опитаних журналістів (-ок) зазначили, що їм було б зручно мати рубрикатор відеозаписів судових трансляцій на порталі «Судова влада України» відеохостингу YouTube (<http://bit.ly/2qJsIaB>) за видами справ (кримінальні, адміністративні, цивільні тощо).
15. Не всі журналісти (-ки) розуміють різницю між механізмом транслявання судових засідань технічними засобами судів та проведенням в залі судового засідання фільмування, теле-, відеозапису або трансляцією, що ведеться зі зали суду журналістами чи іншими відвідувачами судового засідання. Той факт, що значна частина (35, 2%) від усіх опитаних

журналістів (-ок) взагалі не знають про механізм транслявання судових засідань технічними засобами судів, та те, що 60,3% від знаючих про його існування не користуються цим механізмом у професійній діяльності, свідчить про потребу проведення інформаційної та навчальної діяльності за даною тематикою.

Для довідки:

ГО «Вектор прав людини» — правозахисна організація. Головна мета — реалізація та захист основоположних прав та свобод людини. У своїй діяльності ГО «Вектор прав людини» керується на практичне виконання норм та принципів викладених у міжнародних документах, що ратифіковані Україною, а також усіх інших зобов'язань України у сфері прав людини та основоположних свобод.

Детальніше про ГО «Вектор прав людини» за посиланнями:

<http://hrvector.org>

<fb.com/hrvector.org>

електронна адреса: info@hrvector.org

Проект «Суд людською мовою» створений для захисту права на справедливий суд та просвітницької роботи для широкого кола населення. Ініціатива об'єднує громадських активістів, IT-спеціалістів і професійних юристів.

Детальніше про «Суд людською мовою» за посиланнями:

<http://hrvector.org/pro-proekt>

<fb.com/trialinsimplewords>

електронна адреса: trialinsimplewords@gmail.com

**СУД ЛЮДСЬКОЮ
МОВОЮ**
#trial in simple words